

Nr 169.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående fortsatt statlig exportkreditgaranti; given Stockholms slott den 8 mars 1935.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över handelsärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

Under Hans Maj:ts

Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

Fritjof Ekman.

Utdrag av protokollet över handelsärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 8 mars 1935.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena SANDLER, statsråden UNDÉN, SCHLYTER, WIGFORSS, MÖLLER, LEVINSON, VENNERSTRÖM, LEO, ENGBERG, EKMAN, SKÖLD.

Efter gemensam beredning med ministern för utrikes ärendena samt chefen för finansdepartementet anför chefen för handelsdepartementet, statsrådet Ekman:

I anledning av Kungl. Maj:ts i proposition den 17 mars 1933, nr 245, framställda förslag medgav samma års riksdag, att, i huvudsaklig överensstämmelse med vad av mig i statsrådsprotokollet över handelsärenden för nämnda dag anförts och med iakttagande av de synpunkter, vilka av särskilda utskottet i dess utlåtande nr 4 framhållits, samt enligt de närmare bestämmelser, som kunde bliva av Kungl. Maj:t meddelade, svenska staten

finge under tiden till och med utgången av budgetåret 1933/1934 till belopp av högst 75 miljoner kronor iklädas betalningsansvar för exportkrediter för till utlandet levererade inhemska alster av industri, jordbruk och fiske. Riksdagen medgav vidare, att av nyssberörda belopp av 75 miljoner kronor högst 6 miljoner kronor finge tagas i anspråk för finansiering av export av inhemska alster av jordbruk och fiske i enlighet med de särskilda riktlinjer, vilka av utskottet i förenämnda utlåtande därutinnan angivits. Än vidare beslöt riksdagen, att de premier, som enligt vad i utskottets utlåtande anförts borde erläggas, skulle överföras till en av riksgäldskontoret förvaltrad fond, från vilken skulle täckas såväl de förluster, som kunde uppkomma å ifrågavarande verksamhet, som ock administrationskostnader för det organ, som jämlikt Kungl. Maj:ts närmare bestämmande kunde komma att inrättas för verksamhetens handhavande.

Genom förordning den 26 juni 1933 (nr 429) lämnades sedermera i enlighet med riksdagens direktiv föreskrifter angående statsgaranti för exportkredit m. m., därvid bland annat stadgades, att prövning och avgörande av fråga om statsgaranti för exportkredit m. m. skulle ankomma på en av Kungl. Maj:t utsedd nämnd, exportkreditnämnden. Instruktion för denna nämnd utfärdades ävenledes den 26 juni 1933 (nr 430).

Sedan Kungl. Maj:t i proposition den 16 mars 1934, nr 256, väckt förslag om fortsatt bemyndigande för beviljande av statlig exportkreditgaranti under budgetåret 1934/1935, medgav 1934 års riksdag enligt dess skrivelse nr 309, att svenska staten finge under tiden till och med utgången av sistnämnda budgetår till belopp av högst 35 miljoner kronor — däri inberäknade de belopp, vartill garantier beviljats eller kunde komma att före utgången av budgetåret 1933/1934 beviljas — iklädas betalningsansvar för till utlandet levererade inhemska alster av industri, jordbruk och fiske; tillika beslöt riksdagen, att de för ifrågavarande exportkreditgarantier givna bestämmelserna skulle i huvudsak oförändrade gälla, med beaktande dock av visst av riksdagen gjort uttalande rörande garantis maximibegränsning.

I anledning härav har Kungl. Maj:t den 22 juni 1934¹ förordnat, att förordningen den 26 juni 1933 (nr 429) angående statsgaranti för exportkredit m. m. — vilken förordning gällde till och med den 30 juni 1934 — skulle, med viss ändrad lydelse av 4 och 5 §§, äga fortsatt giltighet efter sistnämnda dag till och med den 30 juni 1935.

Enligt de sålunda meddelade föreskrifterna har exportkreditnämnden att, till den svenska exportens främjande, bevilja statsgaranti för den kredit, som av exportör lämnas vid försäljning till utlandet av inhemska alster av industri, jordbruk eller fiske. I särskilda fall kan statsgaranti även beviljas för entreprenadarbeten, som utföras i utlandet i förening med industrileveranser, ävensom för till utlandet levererade alster av svensk teknisk konsulterande verksamhet, särskilt då dylik verksamhet kan bliva av betydelse för svensk export. Statsgarantin må i allmänhet högst avse, att ett

¹ Se Svensk författningssamling 1934: 345.

belopp, uppgående till 60 procent av den av exportören lämnade krediten, kommer att inflyta. Detta innebär, att garantin upphör, så snart den procentuella andel av kreditbeloppet, som omfattas av garantin, influtit. I undantagsfall, då synnerligen starka skäl föreligga för att staten övertager en ökad risk, må dock procentsatsen höjas till 75 procent. Då fråga är om export av alster av jordbruk eller av fisk och fiskprodukter kan garantin utsträckas intill hela kreditbeloppet. I fall av denna art äger exportkreditnämnden även att helt eller delvis finansiera exporten genom köpesummans förskotterande.

Statsgarantin kan avse utebliven betalning av två olika huvudorsaker, nämligen dels i anledning av köparens insolvens, dels ock på grund av hinder för säljaren att erhålla betalning till följd av allmänt moratorium, valutaspärr, andra valutarestriktioner eller liknande statliga åtgärder utomlands.

Sammanlagda beloppet av samtidigt utelöpande exportkreditgarantier, däri inberäknat vad staten — utan att återbetalning ägt rum — kan hava fått utgiva på grund av förskott eller beviljad garanti, får ej överstiga 35 miljoner kronor. Inom ramen härför kunna nyssnämnda utvidgade garantier respektive förskott till förmån för jordbruk och fiske uppgå till 6 miljoner kronor tillhoppa.

Under återopande av den tidsbegränsning, som givits åt förordningen den 26 juni 1934 (nr 345), anmodade jag genom skrivelse den 10 januari 1935 exportkreditnämnden att avgiva yttrande, dels huruvida efter utgången av budgetåret 1934/1935 fortsatt bemyndigande för beviljande av statsgaranti för exportkredit kunde anses vara av behovet påkallat, dels ock, därest nämnden funne behov av dylikt bemyndigande föreligga, huruvida och i vad mån en höjning av det medgivna kreditgarantibeloppet av högst 35 miljoner kronor kunde anses vara erforderlig samt huruvida ändringar i gällande författningsbestämmelser i övrigt med hänsyn till vunna erfarenheter av nämndens verksamhet kunde vara att förorda.

I skrivelse den 1 februari 1935 har *exportkreditnämnden* avgivit det begärda yttrandet. Nämnden har däri till en början rörande sin hittillsvarande verksamhet meddelat bland annat följande: Intill utgången av år 1934 hade ansökningar om exportkreditgaranti beviljats för ett kreditbelopp å inalles 25.3 miljoner kronor. Inom detta belopp hade garantiförbindelser utställts för 19.3 miljoner kronor, därav statsgarantin omfattade 11.1 miljoner kronor. Garantierna avsåge ett 20-tal olika länder, varav huvudparten Ryssland. I intet fall hade förekommit sådan utsträckt garanti eller sådant förskott, som nämnden vore bemyndigad lämna för produkter av jordbruk och fiske.

I fråga om behovet av fortsatt bemyndigande för beviljande av statlig exportkreditgaranti har nämnden därefter uttalat följande:

Vad anginge spörsmålet, huruvida fortsatt bemyndigande för beviljande av exportkreditgaranti efter utgången av innevarande budgetår borde lämnas, ville exportkreditnämnden framhålla, att, ehuru exportindustriens allmänna ställning otvivelaktigt undergått en väsentlig förbättring under det senaste året, likväl synnerligen brydsamma förhållanden alltjämt fortbe-

stode på ett flertal exportmarknader. Därvid vore särskilt att märka, att i många länder valutarestriktionerna, utan att vara direkt prohibitiva för importen, dock beredde de utländska exportörerna stora och svåröverskådliga vanskligheter samt att detta restriktionssystem hittills ingalunda visat tecken att minska, än mindre försvinna. En annan omständighet, värd beaktande, vore den tydliga tendens till ytterligare utsträckning av kredittiderna, som flerstädes framträtt, i synnerhet beträffande leveranser av mera betydande omfattning, en tendens som syntes vara att sätta i samband med den alltmer utbredda användningen av statlig exportkreditgaranti och andra liknande åtgärder från statens sida. I detta sammanhang finge nämnas, att i med Sverige konkurrerande länder vidtagna exportbefrämjande anordningar av nu angivet slag, såvitt nämnden bekant, i intet fall avvecklats, utan att tvärtom systemet under det senaste året ytterligare utbyggt. På grund av vad sålunda anförts och under framhållande av att ett bortfallande vid utgången av innevarande budgetår av den statliga exportkreditgaranti i vårt land säkerligen skulle medföra betydande olägenheter för vissa delar av den svenska exporten, ville exportkreditnämnden för sin del förorda, att nämndens verksamhet utsträcktes att omfatta även nästkommande budgetår.

Vad beträffar spørsmålet om kreditgarantibeloppets storlek har nämnden anført följande:

Vidkommande frågan, huruvida en höjning av det nu medgivna kreditgarantibeloppet av högst 35 miljoner kronor kunde anses erforderlig, tillåte sig nämnden i första hand hänvisa till de i det föregående lämnade siffrorna rörande omfattningen av nämndens dittillsvarande verksamhet. Framhållas finge emellertid, att det givetvis vore svårt att på förhand beräkna vilken efterfrågan exportkreditgarantierna kunde komma att erhålla, samt att på senare tid otvetydiga tendenser på vissa områden framkommit till ökning av de individuella garantiernas storlek. Då å andra sidan den tid nu vore inne, då giltighetstiden av utställda garantier började att i större utsträckning utgå, varigenom på sådant sätt frigjorda garantibelopp efter hand kunde ånyo tagas i anspråk, ansåge sig nämnden icke hava skäl att ifrågasätta ökning av nyssberörda maximum för den sammanlagda garantisumman, 35 miljoner kronor.

Beträffande slutligen frågan, huruvida ändringar i gällande författningsbestämmelser i övrigt med hänsyn till vunna erfarenheter av nämndens verksamhet kunde vara att förorda, har nämnden till en början erinrat, hurusom nämnden i ett den 7 december 1934 till statsrådet och chefen för handelsdepartementet avgivet yttrande över en av enskilt företag gjord framställning utlätit sig angående tolkningen i visst hänseende av den i 7 § av förordningen om exportkreditgaranti förekommande bestämmelsen, att av nämnden beviljad garanti icke finge »avse utebliven betalning av annan anledning än köparens insolvens eller sådana statliga åtgärder utomlands som allmänt moratorium, valutaspärr och dylikt».

Spørsmålet gällde, huruvida, då fråga vore om utländsk stat såsom köpare av varor eller beställare av entreprenadarbete, en av nämnden beviljad garanti skulle träda in, så snart den utländska staten vägrat att inlösa en klar och förfallen skuld, alltså oberoende av frågan, om i dylikt fall in-

solvens föreläge eller ej. Nämnden uttalade därvid tvivelsmål, huru långt nämndens befogenhet i fall av sagda art sträckte sig. Genom beslut den 14 december 1934 förklarade Kungl. Maj:t hinder icke möta för nämnden att, då utländsk stat eller statsmyndighet vore köpare av varor eller beställare av entreprenadarbete, medgiva exportkreditgaranti, vilken beträffande klar och förfallen fordran avsåge betalningsvägran jämväl i fall, då insolvens icke kunde anses föreligga.

Nämnden har vidare anfört, att det även på en annan punkt förefallit nämnden, att tveksamhet rörande förefintliga bestämmelsers innebörd kunde råda. Nämnden har därom yttrat:

Enligt 4 § 1 mom. av förordningen om exportkreditgaranti finge statsgarantin »högst avse, att ett belopp uppgående till 60 procent av den av exportören lämnade krediten kommer att inflyta». Vad frågan här gällde vore, huruvida i fall av successiva leveranser garantin måste räknas å den för affärstransaktionen lämnade krediten i dess helhet, eller om garantin skulle kunna uppdelas på de för de särskilda leveranserna lämnade krediterna. Den förra tolkningen, som närmast syntes överensstämma med författningsbestämmelsens ordalag, hade hittills tillämpats av nämnden. Erfarenheten hade emellertid visat önskvärldheten av att även en enligt det senare alternativet konstruerad garanti skulle kunna utställas, för att i vissa fall förekommande exportintressen bättre skulle kunna tillgodoses. Författningsbestämmelsens avfattning syntes ej heller direkt hindra en garantigivning i nämnda mera vidsträckta form.

Nämnden har slutligen uttalat, att under förutsättning att nu angivna önskemål ansåges kunna tillgodoses med nuvarande författningsbestämmelser, nämnden funne sig för närvarande sakna anledning att påkalla någon ändring i gällande föreskrifter.

Över exportkreditnämndens framställning hava infordrade yttranden avgivits av statskontoret den 5 och av kommerskollegium den 25 februari 1935. Kommerskollegium har vid sitt yttrande fogat ett av kollegium införskaffat, den 14 februari 1935 dagtecknat yttrande från styrelsen för Sveriges allmänna exportförening.

Statskontoret har förklarat sig icke hava något att erinra mot den av exportkreditnämnden gjorda framställningen.

Styrelsen för Sveriges allmänna exportförening förklarar sig till alla delar ansluta sig till de synpunkter, som framförts i exportkreditnämndens förenämnda skrivelse av den 1 februari 1935, samt anför härutinnan följande:

Det syntes styrelsen, att det fortfarande funnes ett stort behov av dylik statsgaranti vid försäljning till marknader, där på grund av kredittidens längd eller eventuellt föreliggande risker för valutarestriktioner de enskilda exportörerna ej skulle kunna inlåta sig på affärer, om de ej erhöles samma statliga stöd, som erbjödes exportörer i en hel del andra med Sverige konkurrerande länder, ty ännu hade, föreningen veterligt, ingen avveckling i utlandet skett av vare sig statlig exportkreditgaranti eller statlig exportkreditförsäkring. Styrelsen finge därför föreslå, att exportkreditgaranti-systemet förlängdes att gälla åtminstone ännu ett år framåt.

I sitt yttrande har styrelsen vidare understrukt vikten av att vid beviljande av exportkreditgaranti noga tillses, att under garantin fallande varuleveranser i görligaste mån befraktas på svenska fartyg samt försäkras hos svenska försäkringsbolag.

Kommerskollegium tillstyrker, att exportkreditnämndens kreditgaranti-verksamhet fortsättes jämväl under budgetåret 1935/1936.

I avseende å frågan om behov av ändring av gällande författningsbestämmelser i ämnet uttalar kollegium, att kollegium icke funnit skäl till dylika ändringar föreligga. Kollegium förutsätter därvid, att nämnda bestämmelser beträffande exportavtal, där utländsk stat är köpare, samt ifråga om avtal om successiva leveranser givas den tolkning, som angivits i exportkreditnämndens skrivelse.

I fråga om det av Sveriges allmänna exportförening framförda önskemålet om befraktning av svenska fartyg och försäkring i svenska försäkringsbolag yttrar kollegium slutligen:

I likhet med exportföreningen måste kollegium finna önskvärt, att de kreditgaranterade varupartierna i möjligaste mån fraktades på svenska fartyg och försäkrades i svenska assurancesföretag. Denna synpunkt syntes dock utan någon ny särskild författningsbestämmelse kunna vinna beaktande vid exportkreditnämndens prövning av föreliggande kreditfrågor.

*Departements-
chefen.*

När exportkreditgarantisystemet år 1933 infördes i vårt land, motiverades detta närmast av det brydsamma tidsläget och av behovet att i nämnda läge från statens sida åtgärder vidtoges till stödjande av vår export. Särskilt framhölls därvid att snart sagt alla med Sverige konkurrerande länder i Europa infört ett sådant system i syfte att underlätta avsättningen på utlandet. Ehuru såsom exportkreditnämnden framhållit exportindustriens allmänna ställning under det senaste året otvivelaktigt undergått en väsentlig förbättring, förefinnas dock fortfarande på skilda områden stora vanskligheter för vår export, särskilt på grund av de i åtskilliga länder ännu gällande valutarestriktionerna. Då härtill kommer, att exportbefrämjande anordningar av nu ifrågavarande slag alltjämt vidmakthållas i med Sverige konkurrerande länder samt ett upphävande av den statliga exportkreditgaranti-verksamheten i vårt land därför säkerligen skulle medföra betydande svårigheter för vissa delar av den svenska exporten, anser jag mig böra, i likhet med dem som yttrat sig i ärendet, tillstyrka, att riksdagens bemyndigande utverkas till denna stödverksamhets fortsatta bedrivande jämväl efter innevarande budgetårs utgång. Ett dylikt förnyat bemyndigande torde dock böra inskränkas till att omfatta nästkommande budgetår. På de av exportkreditnämnden anförda skälen förordar jag, att maximum för den sammanlagda kreditgarantisumman, däri inräknat de belopp, vartill garantier beviljats eller kunna komma att före utgången av nu löpande budgetår beviljas, bestämmas till nu gällande belopp av 35 miljoner kronor.

Vidkommande härefter frågan, huruvida ändringar i gällande författningsföreskrifter erfordras, får jag till en början erinra om det av exportkreditnämnden upptagna spörsmålet om tolkning av författningsbestämmelserna i visst fall, då utländsk stat är köpare. Nämda spörsmål har, såsom förut omnämnts, i anledning av enskild framställning varit föremål för Kungl. Maj:ts prövning, varvid Kungl. Maj:t funnit hinder icke möta för exportkreditnämnden att, då utländsk stat eller statsmyndighet är köpare av varor eller beställare av entreprenadarbete, medgiva exportkreditgaranti, vilken beträffande klar och förfallen fordran avser betalningsvägran jämväl i fall, då insolvens icke kan anses föreligga.

Vad vidare angår den av exportkreditnämnden berörda frågan, huruvida i fall av successiva leveranser garantin måste räknas å den för affärstransaktionen lämnade krediten i dess helhet, eller om garantin skall kunna uppdelas på de för de särskilda leveranserna lämnade krediterna, finner jag, i likhet med exportkreditnämnden, gällande författningsbestämmelsers avfattning icke hindra garantigivning i enlighet med det senare mera vidsträckt alternativet. Jag förutsätter dock, att nämnda tillämpning av bestämmelserna begagnas med varsamhet.

Beträffande slutligen det av Sveriges allmänna exportförening framförda, av kommerskollegium biträdda önskemålet, att vid beviljande av exportkreditgaranti måtte tillses, att de kreditgaranterade varupartierna i möjligaste mån fraktas på svenska fartyg och försäkras i svenska assurancesföretag, finner jag samma önskemål värt beaktande och därför böra tillgodoses i den utsträckning, sådant med hänsyn till ifrågavarande exportintressen anses kunna ske. I likhet med kollegium anser jag dock nämnda spörsmål icke påkalla någon ändring i gällande författningsbestämmelser.

Då sålunda de av exportkreditnämnden och Sveriges allmänna exportförening framförda önskemålen i avseende å tillämpningen av garantisystemet torde kunna tillgodoses inom ramen för nuvarande författningsbestämmelser samt behov av ändrade bestämmelser ej heller i övrigt gjort sig gällande, synes de nuvarande bestämmelserna böra förlänas förlängd giltighet i huvudsakligen oförändrat skick.

Under åberopande av vad sålunda anförts får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att svenska staten må, i huvudsaklig överensstämmelse med nu gällande bestämmelser, under tiden till och med utgången av budgetåret 1935/1936 till belopp av högst 35 miljoner kronor — däri inberäknade de belopp, vartill garantier beviljats eller må komma att före utgången av nu löpande budgetår beviljas — iklädas betalningsansvar för till utlandet levererade inhemska alster av industri, jordbruk och fiske.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdde hemställen lämnar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten bifall samt förordnar, att proposition av den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar, skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:
Nils Sehlberg.